

توسعه‌ی آموزش جندی‌شاپور
دو فصلنامه‌ی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی
سال سوم، شماره‌ی ۴، تابستان و پاییز ۱۳۹۱

بررسی معیارهای انتخاب موضوع پایان‌نامه و استاد راهنما از دیدگاه دانشجویان پزشکی

حجت درخشانفر: متخصص اطفال، استادیار گروه طب اورژانس، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی.

علی شهرامی: متخصص طب اورژانس، استادیار، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی.

حمید رضا حاتم‌آبادی: متخصص طب اورژانس، استادیار، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی.

افشین امینی*: متخصص طب اورژانس، استادیار، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی.

عیسی شریفی: پزشک عمومی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی.

چکیده: شناخت دیدگاه دانشجویان پزشکی در مورد انتخاب موضوع پایان‌نامه و استاد راهنما می‌تواند برنامه‌ریزان آموزشی را در اصلاح و ارتقای سطح پژوهش در عرصه‌ی سلامت در کشور یاری دهد. هدف از انجام مطالعه‌ی حاضر بررسی معیارهای دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی برای انتخاب موضوع پایان‌نامه و استاد راهنما می‌باشد. در این مطالعه‌ی توصیفی-تحلیلی، ۱۲۳ نفر از دانشجویان پزشکی که بیشتر آن‌ها در دوره‌ی کارورزی قرار داشتند، مورد پرسش قرار گرفتند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه بود. داده‌ها با استفاده از آزمون کای اسکور ویا آزمون دقیق فیشر به وسیله‌ی نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ۶۵/۹ درصد از دانشجویان بدون علاقه به تهیه پایان‌نامه، خود را مجبور به انجام آن می‌دانستند. شایع‌ترین معیار انتخاب موضوع پایان‌نامه و استاد راهنما از طرف دانشجویان، به ترتیب "ساده بودن و زمان بر نبودن موضوع" و "همکاری استاد راهنما برای به فرجام رساندن پایان‌نامه" بود. علاقه به تهیه‌ی پایان‌نامه، زمان انتخاب موضوع پایان‌نامه توسط دانشجویان و انتخاب موضوع توسط خود دانشجویان از عوامل تأثیرگذار بر معیارهای انتخابی دانشجویان بود. اکثریت دانشجویان پزشکی به دلایلی همچون عدم علاقه به تهیه پایان‌نامه و وجود دوره‌ی سربازی و طرح پزشکی و امتحان دستیاری، به دنبال هرچه سریع‌تر تمام کردن پایان‌نامه هستند. اقداماتی همچون حمایت‌های مالی و معنوی و ایجاد تغییرات اساسی در برنامه‌ی آموزشی، دوره‌ی سربازی، طرح پزشکی و امتحان پذیرش دستیار از جمله اقداماتی است که می‌تواند در بهبود دیدگاه دانشجویان و نیز افزایش کیفیت پایان‌نامه‌ها ثمربخش باشد.

کلیدواژه‌ها: موضوع پایان‌نامه، استاد راهنما، دانشجویان پزشکی

(aminidrafshin@yahoo.com)

*نویسنده مسؤول: متخصص طب اورژانس، استادیار، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

پایان‌نامه‌های دانشجویان پزشکی بیشتر محسوس است. در این میان، چگونگی انتخاب موضوع پایان‌نامه و استاد راهنما از سوی دانشجویان پزشکی نیز از اهمیت به‌سزایی برخوردار است، چرا که اولین قدم در انجام پایان‌نامه به حساب می‌آید. در این مطالعه سعی شده است تا با یافتن معیارهای انتخاب موضوع پایان‌نامه و استاد راهنما از طرف تعدادی از دانشجویان پزشکی، انگیزه‌های دانشجویان پزشکی جهت انجام پایان‌نامه مورد بررسی قرار گیرد.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه‌ی توصیفی-تحلیلی، ۱۲۳ نفر از دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی به روش نمونه‌گیری در دسترس، وارد پژوهش شدند. جمعیت مورد مطالعه، شامل کلیه‌ی کارورزان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی بود که در بیمارستان‌های این دانشگاه مشغول به کار بودند یا دوره‌ی کارورزی آن‌ها به اتمام رسیده بود ولی جهت انجام امور پایان‌نامه هنوز فارغ‌التحصیل نشده بودند. (یعنی دانشجویان ورودی مهر ۱۳۸۴، بهمن ۱۳۸۳، مهر ۱۳۸۳، بهمن ۱۳۸۲ و تعدادی از دانشجویان ورودی‌های بالاتر که هنوز فارغ‌التحصیل نشده بودند.) ابزار گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه‌ای بود که سؤالات پرسش‌نامه‌ای محقق ساخته متشکل از اطلاعات فردی دانشجویان، سؤالات مرتبط با گرایش به پژوهش (شامل علاقه به تهیه‌ی پایان‌نامه و سابقه‌ی کار پژوهشی)، سؤالات مرتبط با موضوع پایان‌نامه (زمان انتخاب و معیارهای انتخاب موضوع پایان‌نامه) و سؤالات مرتبط با استاد راهنما (زمان انتخاب و معیارهای انتخاب استاد راهنما) بود. در مورد سؤالاتی که معیارهای انتخاب موضوع پایان‌نامه و استاد راهنما را مورد پرسش قرار می‌دادند، چند معیار به عنوان گزینه قرار داده شد و هر فرد می‌توانست چندین معیار را همزمان علامت‌گذاری کند. روایی پرسشنامه توسط اساتید و صاحب‌نظران تأیید شد و پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۸، محاسبه گردید برای انجام تحقیق، پس از تهیه‌ی پرسش‌نامه، پرسش‌نامه‌ها در بیمارستان‌های دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی (بیمارستان‌های: امام

پژوهش در عرصه‌ی سلامت با تولید دانش جدید از طریق رهنمون شدن به فن‌آوری بهتر و فراهم آوردن تصمیم‌گیری مبتنی بر شواهد، نه تنها موجب بهبود شیوه‌ی زندگی بر مبنای ارتقای سلامت شده، بلکه ضرورتی برای توسعه‌ی اجتماعی و اقتصادی محسوب می‌شود. (امینی پور ۱۳۸۰). در همین راستا، دانشگاه‌های علوم پزشکی با انجام تحقیقات بنیادی و کاربردی نقش بسیار مهمی را در امر توسعه‌ی جامعه ایفا می‌نمایند که بخش مهمی از این نقش را می‌توان از طریق گزارش فعالیت‌های پژوهشی و به ویژه تعداد مقالات منتشر شده توسط آن‌ها مورد ارزیابی قرار داد (کلیمینستر ۲۰۰۰). پایان‌نامه‌ی دانشجویان نیز جزئی از آثار پژوهشی دانشگاه‌ها محسوب می‌گردند که به عنوان ابزاری تحقیقاتی، قدرت ابتکار و خلاقیت علمی دانشجویان را بر می‌انگیزد تا در راستای حل مشکلات علمی، درمانی و بهداشتی جامعه گام بردارد (کلاهی ۱۳۸۳). شاید از همین رو باشد که در اغلب کشورهای توسعه یافته نگارش پایان‌نامه و انتخاب موضوعات کاربردی از اهمیت بالایی برخوردار است. هرچند اهمیت پایان‌نامه در برخی مطالعات مورد شک و تردید قرار گرفته (دیز ۱۳۹۰)، ولی نشان داده شده که بهترین راه برای پرورش محققان خوب در پزشکی عمومی تشویق دانشجویان پزشکی به نوشتن یک پایان‌نامه خوب و واقعی است (امینی پور ۱۳۸۰ و امامی میبیدی ۱۳۸۷).

پایان‌نامه‌های دانشجویان پزشکی نه تنها معیار خوبی برای ارزیابی توانایی‌های علمی و مهارت‌های تجربی و بالینی و توانایی‌های شخصی دانشجویان است، بلکه آریه‌ی یک پایان‌نامه‌ی مناسب می‌تواند سرآغازی برای پیشبرد روند پژوهش در دانشگاه‌ها باشد (میرصمدی ۱۳۸۳). یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های پایان‌نامه این است که می‌تواند دانشجو را در یکی از موضوعات حرفه‌ای، توانمندسازد (پیروی ۱۳۸۹). متأسفانه با تمام اهمیتی که نوشتن پایان‌نامه دارد، در ایران اغلب دانشجویان به پایان‌نامه با یک وحشت و دلهره می‌نگرند و این امر موجب می‌شود تا پایان دوره‌ی تحصیلی آن‌ها به لحظه‌های تلخ و ناخوشایند مبدل شود (میر صمدی ۱۳۸۳). این موضوع در نگارش

۱۶/۸ درصد از دانشجویان نیز به جای اینکه خودشان امور پایان‌نامه را انجام دهند، قصد داشتند این کار را به دیگران واگذار کنند. ۷۹/۳ درصد از افراد تمایل داشتند که موضوع پایان‌نامه خود را از میان موضوعات مقطع بالینی انتخاب کنند و بر عکس ۲۰/۷ درصد نیز تمایل داشتند که موضوع پایان‌نامه‌ی خود را از میان موضوعات مقطع علوم پایه انتخاب کنند. پاسخ‌های داده شده توسط دانشجویان به سؤال مربوط به معیارهای انتخاب موضوع پایان‌نامه در نمودار شماره‌ی ۱ آورده شده است. (توضیح اینکه هر فرد شرکت‌کننده بیش از یک معیار را می‌توانست انتخاب کند). در مورد انتخاب استاد راهنما، پاسخ‌های داده شده توسط دانشجویان به سؤال مربوط به معیارهای انتخاب استاد راهنما در نمودار شماره‌ی ۲ آورده شده است. (توضیح اینکه هر فرد شرکت‌کننده بیش از یک معیار را می‌توانست انتخاب کند). جدول شماره‌ی ۲ معیارهای انتخاب موضوع پایان‌نامه از طرف دانشجویانی که علاقه به تهیه‌ی پایان‌نامه داشتند را با معیارهای انتخابی دانشجویانی که خود را مجبور به تهیه‌ی آن می‌دانستند، بر اساس درصد افرادی که هر معیار را علامت‌گذاری کرده‌اند، مقایسه کرده‌است. جدول شماره‌ی ۳ معیارهای انتخاب استاد راهنما از طرف دانشجویانی که علاقه به تهیه‌ی پایان‌نامه داشتند را با معیارهای انتخابی دانشجویانی که خود را مجبور به تهیه‌ی آن می‌دانستند، بر اساس درصد افرادی که هر معیار را علامت‌گذاری کرده‌اند، مقایسه کرده است.

جدول شماره‌ی ۴ ارتباط بین زمان انتخاب موضوع پایان‌نامه توسط دانشجویان با بیشترین معیار علامت‌گذاری شده برای انتخاب موضوع پایان‌نامه از طرف دانشجویان را نشان می‌دهد. ۶۶/۷ درصد از پاسخ‌دهندگان هنوز موضوع پایان‌نامه‌ی خود را انتخاب نکرده بودند. بین زمان انتخاب موضوع پایان‌نامه با معیارهای انتخاب موضوع آن از طرف دانشجویان در برخی معیارها ارتباط معنادار آماری وجود داشت، به عنوان مثال بین افرادی که موضوع پایان‌نامه‌ی خود را در دوره‌ی کارآموزی انتخاب کرده بودند با افرادی که آن را در نیمه‌ی دوم کارورزی انتخاب کرده بودند، در معیار "ساده بودن و زمان بر نبودن موضوع پایان‌نامه" و

حسین(ع)، آیت ... طالقانی، لقمان حکیم، شهید مدرس و شهدای تجریش) در بین کارورزان به صورت تصادفی در دسترس، توزیع و پس از تکمیل آنها جمع‌آوری گردید. همچنین تعدادی از پرسش‌نامه‌ها در بین کارورزانی که برای گذراندن واحد درسی "نماس با جامعه" در دانشکده حضور داشتند، توزیع و سپس جمع‌آوری گردید. دانشجویانی که دوره‌ی کارورزی آن‌ها به اتمام رسیده بود اما برای انجام امور پایان‌نامه هنوز فارغ‌التحصیل نشده بودند نیز در این تحقیق شرکت داده شدند. متعاقب جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها، داده‌ها در نرم‌افزار آماری SPSS وارد شد. برای توصیف داده‌ها از میانگین، انحراف معیار، فراوانی و درصد استفاده شد. برای ارائه‌ی نتایج نظرسنجی، درصد پاسخ‌های مثبت از کل افراد و نیز کل پاسخ‌های مثبت داده شده ارایه گردید. در نهایت برای مقایسه‌ی نتایج در زیرگروه‌های مختلف از آزمون کای‌اسکور و یا آزمون دقیق فیشر استفاده شد. $P < 0.05$ به عنوان سطح معناداری در نظر گرفته شد. تمامی نتایج به وسیله‌ی نسخه‌ی ۱۷ نرم‌افزار آماری SPSS مورد ارزیابی قرار گرفت.

یافته‌ها

از ۱۲۳ نفر شرکت‌کننده در این مطالعه که تحت پرسش قرار گرفتند، ۶۱/۵ درصد مرد و ۳۸/۵ درصد زن بودند. همچنین ۵/۸ درصد از افراد نیز از دانشجویان ورودی خارج از کشور بودند. بیشتر شرکت‌کنندگان (۵۲/۸ درصد)، بین ۱۰ تا ۱۸ ماه از شروع دوره‌ی کارورزی آن‌ها گذشته بود؛ ۳۷/۴ درصد از افراد، ۹ ماه یا کمتر از شروع دوره‌ی کارورزی آن‌ها سپری شده بود و بقیه‌ی افراد [۱۲ نفر (۵/۸ درصد)]، ۱۹ ماه یا بیشتر بود که در دوره‌ی کارورزی به سر می‌بردند یا دوره‌ی کارورزی آن‌ها به اتمام رسیده بود اما برای انجام امور پایان‌نامه هنوز فارغ‌التحصیل نشده بودند. در مورد گرایش به پژوهش، بیشتر دانشجویان (۶۵/۹ درصد) به طور کلی علاقه‌ای به تهیه‌ی پایان‌نامه نداشتند و به دلیل اینکه پایان‌نامه جزئی از دوره‌ی پزشکی است، خود را مجبور به انجام آن می‌دانستند. ۳۰/۹ درصد از افراد مورد پرسش قرار گرفته، حداقل برای یکبار در تهیه‌ی مقاله (با درج نامشان در مقاله) همکاری داشته‌اند.

بحث

معیارهای انتخاب موضوع پایان‌نامه از طرف دانشجویان پزشکی یکی از حیطه‌های مورد بررسی در مطالعه‌ی ما بود. در مطالعه‌ای که رادافشار و همکاران (رادافشار ۱۳۹۰) انجام داده بودند، بیشترین اهمیت در انتخاب موضوع پایان‌نامه را دسترسی به منابع و امکانات، علاقه به استاد راهنما در رشته‌ی مرتبط با موضوع، کوتاه بودن زمان اجرا، نیاز به متدولوژی آسان با حجم نمونه‌ی محدود و علاقه به موضوع پایان‌نامه به خود اختصاص داده بود. در تحقیق (ایزاک و همکاران) مهم‌ترین عامل مرتبط با انتخاب موضوع پایان‌نامه‌ی دوره‌ی دکترا، علاقه‌ی دانشجو به موضوع بوده است (ایزاک ۱۹۹۹). در مطالعه‌ی ما نیز شایع‌ترین معیارهای انتخاب موضوع پایان‌نامه از طرف دانشجویان به ترتیب: ساده بودن و زمان بر نبودن موضوع، علاقه به موضوع، قابلیت تبدیل به مقاله و انتخاب موضوع پایان‌نامه‌ی مرتبط با رشته‌ی مورد علاقه تخصصی بود که به طور نسبی مطابق با یافته‌های قبلی می‌باشد. یکی دیگر از حیطه‌های مورد بررسی در این مطالعه، معیارهای انتخاب استاد راهنما از طرف دانشجویان پزشکی بود.

در مطالعه‌ی رادافشار و همکاران، بیشترین اهمیت در انتخاب استاد راهنما را علاقه و احساس راحتی با استاد، دسترسی راحت و سریع به استاد، رضایت دانشجویان سال بالاتر از استاد، سهل‌گیر بودن استاد، توانایی استاد در چاپ نتایج حاصل از پایان‌نامه به صورت مقاله و توان علمی بالای استاد راهنما به خود اختصاص داده بود (رادافشار ۱۳۹۰). در تحقیقات انجام شده توسط مک آلیس و ولش و نیز مبروک و پیترز بیشترین امتیاز به دسترسی به استاد راهنما اختصاص داشت (مبروک ۲۰۰۰). در مطالعه‌ی ما نیز شایع‌ترین معیارهای انتخاب استاد راهنما از طرف دانشجویان به ترتیب: همکاری استاد راهنما برای به فرجام رساندن پایان‌نامه، در دسترس بودن استاد، تهیه‌ی پایان‌نامه در مدت زمان کمتر، آشنایی قبلی با استاد، برتر بودن استاد از نظر علمی و تحقیقاتی و آسان‌گیری استاد راهنما در زمینه‌ی پایان‌نامه بود که به طور نسبی مطابق با یافته‌های قبلی می‌باشد. در این مطالعه نشان داده شد که ۶۵/۹ درصد از دانشجویان خود را مجبور

"انتخاب موضوع پایان‌نامه مرتبط با رشته‌ی مورد علاقه تخصصی" تفاوت معناداری مشاهده شد (به ترتیب $P = ۰/۰۲۹$ و $P = ۰/۰۲۷$). در سایر معیارها در این مورد تفاوت معناداری مشاهده نگردید. ۶۲/۲ درصد از دانشجویان پسر و ۵۱/۱ درصد از دانشجویان دختر، "ساده بودن و زمان بر نبودن موضوع پایان‌نامه" را به عنوان یکی از معیارهای انتخاب موضوع پایان‌نامه‌ی خود علامت‌گذاری کرده بودند که این اختلاف از نظر آماری معنادار نبود ($P = ۰/۲۶۴$). همچنین بین سایر معیارهای دانشجویان پسر برای انتخاب موضوع پایان‌نامه با معیارهای دانشجویان دختر تفاوت معناداری مشاهده نشد. همچنین ۷۷ درصد از دانشجویان پسر و ۶۱/۷ درصد از دانشجویان دختر، "همکاری استاد راهنما برای به فرجام رساندن پایان‌نامه" را به عنوان یکی از معیارهای انتخاب استاد راهنمای خود علامت‌گذاری کرده بودند که این اختلاف نیز از نظر آماری معنادار نبود ($P = ۰/۰۹۶$).

همچنین بین بیشتر معیارهای دانشجویان پسر برای انتخاب استاد راهنما با معیارهای دانشجویان دختر تفاوت معناداری مشاهده نشد. در میان دانشجویانی که موضوع پایان‌نامه را خودشان انتخاب کرده بودند یا هنوز انتخاب نکرده بودند اما تمایل داشتند خودشان انتخاب کنند (و نه استاد راهنما)، ۵۸/۹ درصد معیار "علاقه به موضوع پایان‌نامه" را به عنوان یکی از ملاک‌های انتخاب موضوع پایان‌نامه علامت‌گذاری کرده بودند، در حالیکه در میان دانشجویانی که موضوع پایان‌نامه‌ی آن‌ها را استاد راهنما انتخاب کرده بود یا تمایل داشتند این کار را استاد راهنما انجام دهد، ۳۴/۷ درصد این معیار را علامت گذاشته بودند که این اختلاف از نظر آماری نیز معنادار بود ($P = ۰/۰۱۷$). ۶۸/۸ درصد از دانشجویان ورودی داخل کشور و ۱۰۰ درصد از دانشجویان ورودی از خارج از کشور، "همکاری استاد راهنما برای به فرجام رساندن پایان‌نامه" را به عنوان یکی از معیارهای انتخاب استاد راهنمای خود علامت‌گذاری کرده بودند که این اختلاف از نظر آماری معنادار نبود ($P = ۰/۱۲۸$). در سایر معیارها هم تفاوت معناداری بین این دو گروه مشاهده نشد.

است (دیز ۲۰۰۲). عده‌ای بر این باورند که اجباری نمودن چنین واحدهای درسی تنها برای آن دسته از دانشجویانی در نظر گرفته شود که پس از فارغ‌التحصیلی به عنوان پژوهشگر و در محیط‌های دانشگاهی جذب بازار کار می‌شوند و سایر دانشجویان در حد فراگیری روش علمی پژوهش و به نوعی به شکل اختیاری واحد پایان‌نامه را بگذرانند (چنگیز ۱۳۸۳). به طور مسلم در صورت اختیاری بودن پایان‌نامه، کیفیت پایان‌نامه‌های ارائه شده بسیار بهتر از حالتی می‌شود که فرد مجبور به تهیهی آن باشد و بخواهد این کار را هر چه سریع‌تر انجام دهد و تنها برای گذراندن این واحد درسی رو به پژوهش بیاورد. بنابراین، لازم است راه‌هایی پیدا نمود تا دانشجویان به صورتی درگیر تحقیق شوند که محیطی آکنده از خلاقیت و رقابت به وجود آید تا تحقیق نهادینه گردد و این امر مستلزم اصلاحات اساسی در برنامه‌ی آموزشی در دراز مدت می‌باشد (کلاهی ۱۳۸۳). یکی از موضوعاتی که پژوهش حاضر به آن پرداخته، بررسی ارتباط بین زمان انتخاب موضوع پایان‌نامه توسط دانشجویان با معیارهای انتخاب موضوع پایان‌نامه از طرف دانشجویان پزشکی است.

همان‌طور که در جدول شماره ۴ مشخص شده است، بیشترین معیار انتخابی از سوی دانشجویانی که در دوره‌ی کارآموزی موضوع پایان‌نامه خود را انتخاب کرده بودند، علاقه به موضوع بود، در حالی که دانشجویانی که در نیمه‌ی دوم کارورزی موضوع پایان‌نامه خود را انتخاب کرده بودند، ساده بودن و زمان بر نبودن موضوع را ملاک انتخاب خود قرار داده بودند. همچنین همان‌طور که در جدول شماره ۴ مشخص شده است هر چه زمان انتخاب موضوع پایان‌نامه به زمان اتمام دوره‌ی تحصیلی نزدیک می‌شود، معیارهای انتخاب موضوع از علاقه به موضوع فاصله گرفته و به سمت و سوی ساده بودن و زمان بر نبودن موضوع پیش می‌رود. شاید علت این امر وجود دوره‌ی سربازی، را طرح پزشکی یا شرکت در امتحان دستیاری است که باعث می‌شود تا دانشجویان پزشکی در اواخر دوره‌ی تحصیلی خود به فکر هر چه سریع‌تر فارغ‌التحصیل شدن باشند. در مطالعه‌ی رادافشار و همکاران (رادافشار ۱۳۹۰) نیز اگرچه دانشجویان به نقش مؤثر

به تهیهی پایان‌نامه می‌دانند که مطابق با نتایج مطالعه‌ی رادافشار و همکاران بود. در مطالعه‌ی رادافشار و همکاران نیز ۶۷ درصد دانشجویان به صرف نظر نمودن از نگارش پایان‌نامه در صورت اختیاری بودن پاسخ مثبت دادند (رادافشار ۱۳۹۰). همچنین همان‌طور که گفته شد در مطالعه‌ی ما شایع‌ترین معیار انتخاب موضوع پایان‌نامه از طرف دانشجویان، ساده بودن و زمان بر نبودن موضوع پایان‌نامه بود (نمودار شماره ۱). منطقی است تا تصور کنیم که وقتی دانشجویان خود را مجبور به انجام پایان‌نامه بدانند، مهم‌ترین ملاکشان برای انتخاب موضوع پایان‌نامه ساده بودن و زمان بر نبودن آن است، همچنان که در همین مطالعه مشاهده شد که شایع‌ترین معیار انتخاب موضوع پایان‌نامه در بین دانشجویانی که علاقه به تهیهی پایان‌نامه داشتند، "علاقه به موضوع پایان‌نامه" بوده است و نه ساده بودن و زمان بر نبودن موضوع، که در این مورد اختلاف معناداری بین بیشتر معیارهای دانشجویان علاقه‌مند به تهیهی پایان‌نامه با معیارهای دانشجویانی که خود را مجبور به تهیهی آن می‌دانستند، وجود داشت (جدول شماره ۲).

همچنین این مطالعه نشان داد که شایع‌ترین معیار انتخاب استاد راهنما در بین دانشجویانی که علاقه‌مند به تهیهی پایان‌نامه داشتند، "برتر بودن استاد راهنما از نظر علمی و تحقیقاتی" بوده است و بر عکس در میان دانشجویانی که خود را مجبور به تهیهی پایان‌نامه می‌دانستند، "تهیهی پایان‌نامه در مدت زمان کمتر" بیشترین معیار انتخاب استاد راهنما بود، که در این مورد نیز اختلاف معناداری بین بیشتر معیارهای دانشجویان علاقه‌مند به تهیهی پایان‌نامه با معیارهای دانشجویانی که خود را مجبور به آن می‌دانستند، وجود داشت (جدول شماره ۳). گذراندن پایان‌نامه از جنبه‌ی یک وظیفه‌ی آموزشی برای دانشجو در تمام کشورها اجباری نیست. نگارش پایان‌نامه برای دانشجویان پزشکی در انگلیس و گذراندن دوره‌ی تحقیقی در استرالیا، آلمان و برخی از دانشکده‌های امریکا اجباری نیست (لوسور ۲۰۰۳ و دیز ۲۰۰۲). (دیز) معتقد است که ناکارآمدی اجباری بودن پایان‌نامه در دوره‌ی پزشکی عمومی از چند دهه‌ی قبل به اثبات رسیده

مطالعات انجام شده اگرچه ما شاهد افزایش کیفیت پایان‌نامه‌ها بوده‌ایم (پیروی ۱۳۸۹ و کلاهی ۱۳۸۳)، ولی مشخص نیست که ادامه‌ی روند کنونی ما را به اهداف مورد انتظار از گنجاندن پایان‌نامه در برنامه‌ی آموزشی دوره‌ی پزشکی عمومی برساند (کلاهی ۱۳۸۳). لذا ضروری است که برنامه‌ریزان، سیاست‌گذاران و متولیان امر آموزش و پژوهش، از یک سو راهکارهایی همچون: حمایت مالی، حمایت معنوی و تغییرات در برنامه‌ی آموزشی را برای ایجاد علاقه‌ی در دانشجویان پزشکی جدی بگیرند و از سوی دیگر تغییراتی را در دوره‌ی سربازی، طرح پزشکی و امتحان پذیرش دستیار به وجود آورند به گونه‌ای که این عوامل نه تنها مانعی برای پژوهش نباشد، بلکه باعث رغبت دانشجویان پزشکی به امر پژوهش گردد. این مطالعه با محدودیت‌ها و مشکلاتی نیز مواجه بود که از جمله‌ی آن‌ها می‌توان به این موارد اشاره کرد: در دسترس نبودن کارورزان مؤثربازن، مسافت طولانی بین بیمارستان‌های دانشگاه شهید بهشتی که کارورزان در آن‌ها مشغول به کار بودند، عدم همکاری برخی دانشجویان برای پاسخ دادن به سؤالات پرسش‌نامه و همچنین عدم وجود پرسش‌نامه‌های استاندارد برای انجام چنین مطالعاتی که مورد آخر برای پژوهش‌های مشابه نیز ایجاد محدودیت کرده است (رادافشار ۳۹۰).

با توجه به نتایج به دست آمده از این مطالعه، پیشنهاد می‌گردد:

- ۱- مطالعاتی برای شناخت راه‌های ایجاد علاقه به تهیه‌ی پایان‌نامه در دانشجویان پزشکی انجام گردد
- ۲- حمایت مالی از پایان‌نامه‌های پزشکی صورت بگیرد
- ۳- تغییراتی در زمان، شرایط و چگونگی دوره‌ی سربازی و طرح پزشکی ایجاد تا باعث افزایش تمایل دانشجویان پزشکی به انجام پایان‌نامه شود
- ۴- تغییراتی در چگونگی امتحان پذیرش دستیار به وجود آید که منجر به افزایش انگیزه‌ی دانشجویان پزشکی برای انجام پایان‌نامه شود .

پایان‌نامه در افزایش توان و اطلاعات علمی خود با ۴۴ درصد پاسخ مثبت اعتقاد داشتند، ولی بیشتر آن‌ها این واحد درسی را مانعی برای پرداختن به امتحان ورودی دستپاری می‌دانستند. مطالعه رادافشار وهمکاران (رادافشار ۱۳۹۰) نشان داد که ۳۵/۴ درصد دانشجویان پزشکی حداقل در یک طرح پژوهشی شرکت داشتند که در مطالعه‌ی حاضر نیز ۳۰/۹ درصد از افراد مورد پرسش قرار گرفته، حداقل برای یکبار در تهیه‌ی مقاله همکاری داشته‌اند. همچنین در این مطالعه، شایع‌ترین معیار دانشجویانی که موضوع پایان‌نامه را خودشان انتخاب کرده بودند یا هنوز انتخاب نکرده بودند اما تمایل داشتند تا خودشان انتخاب کنند (و نه استاد راهنما)، "علاقه به موضوع پایان‌نامه" بود، در حالیکه شایع‌ترین معیار دانشجویانی که موضوع پایان‌نامه‌ی آن‌ها را استاد راهنما انتخاب کرده بود یا تمایل داشتند این کار را استاد راهنما انجام دهد، "ساده بودن و زمان بر نبودن موضوع پایان‌نامه" بود. این یافته مطابق نتایج مطالعه (کانتر ۲۰۱۰) می‌باشد که بر اساس آن هرگاه دانشجویان خود موضوع پژوهش را انتخاب کرده باشند، علاقه‌ی بیشتری برای نگارش نشان می‌دهند؛ بهزادی و داورپناه نیز به نتایج مشابهی دست یافتند (بهزادی ۱۳۹۸). این موضوع اهمیت انتخاب موضوع پایان‌نامه توسط خود دانشجو را نشان می‌دهد که باید راهکارهای آن را در تشویق و ترغیب دانشجویان نسبت به مطالعه‌ی هدفمند برای یافتن سؤالات پژوهشی از همان ترم‌های آغازین تحصیل و تعامل و تبادل اطلاعات بین استاد راهنما و دانشجو جستجو کرد، همانگونه که رادافشار و همکاران در مطالعه‌ی خود به چنین نتیجه‌ای برای دانشجویان دندانپزشکی دست یافتند (رادافشار ۱۳۹۰)

بر اساس آنچه که بیان شد می‌توان نتیجه گرفت که اکثریت دانشجویان پزشکی به دلایلی همچون عدم علاقه به تهیه‌ی پایان‌نامه، وجود دوره‌ی سربازی یا طرح پزشکی و نیز شرکت در امتحان پذیرش دستیار، موضوعاتی را برای انجام پایان‌نامه خود انتخاب می‌کنند که ساده بوده و در عین حال زمان بر نباشد و برای این کار به دنبال اساتید راهنمایی هستند که آن‌ها را در زودتر به فرجام رساندن پایان‌نامه یاری دهد. طبق

References

- Amini Pour, MR; Ghasemi, MH 2000, Evaluation of Research Proposals and Medical Students Theses, *Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences and Health Services*, Vol. 8, No. 2, pp. 96-89. (Persian)
- Behzadi, H; Davarpanah, MR 2009, Factors Influencing Graduate Students Research Experience in Ferdosi University of Mashhad, *Studies in Education & Psychology*, Vol.10, No.2, pp. 250-227. (Persian).
- Changiz, T; Adibi, P; Hosseini, M 2003, Supervisors' Attitudes Regarding Problems in Doctoral Thesis Process at Esfahan University of Medical Sciences, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol. 9, pp. 32-24. (Persian)
- Diez, C; Arkenau, C; Meyer-Wentrup, F 2000, The German Medical Dissertation...Time to Change?, *Acad Med*, Vol. 75, No.8, pp. 861-3.
- Diez, C; Arkenau, C; Meyer-Wentrup, F 2002, Execution and Quality of Attention Paid to Medical Doctoral Theses at the Faculty of Medicine at the University of Wurzburg as seen by the Doctoral Candidates in their 5th and 6th Year of Study, *Gesund Heits Wesen*, Vol. 64, No.7, pp. 437-42.
- Emami Meybodi, A; Kamali Dehkordi, P 2007, Those Involved in Writing University Theses, *J Economic Political Information*, Vol. 22, No. 5-6, pp.238-243.
- Issac, PD; Koenigskehecht, RA; Malaney, GD 1989, Factors Related to Doctoral Dissertation topic selection, *Research in Higher Education*, Vol. 30, No. 4, pp. 373-57.
- Kanter, P; Boninger, M; Troen, P 2010, Implementation of a longitudinal mentored scholarly project: an approach at two medical schools, Vol.85, No.3, pp. 429-37.
- Kilminster, SM; Jolly, BC 2000, Effective supervision in clinical practice settings: a literature Review, *MEDICAL EDUCATION*, Vol.34, pp.827-840.
- Kolahi, AA; Farsar, AR; Molavi Nojoomi, M et al 1998, Comparison of Dissertations Quality of Medical Students in the Academic Years of 1991-92 and 1998-99: A Study on 14 Medical Schools in Iran, *Hakim Research Journal* Vol. 6, No.2, pp.17-11. (Persian)
- Levasseur, G; Schweyer, FX 2003, Research in general medicine, role of the medical thesis, *Sante Publique*, Vol.15, No.2, pp. 203-12.
- Mabrouk, PA; Peters, K 2000, Student Perspectives on Undergraduate Research Experiences in Chemistry and Biology, *CUR Quarterly*, Vol.21, pp.33-25.
- Mir Samadi, MM; Chehrei, A; BagherZadeh, AH 2003, An Investigation of Methodological Format Preparation of These by Medical Students of Iran University of Medical Sciences and Health Services, *Journal of Iran University of Medical Sciences*, Vol.9, No. 32, pp. 750-741. (Persian)

Peyrovi, H; Fekri, F; Gachkar, L 1999, Quantitative and Qualitative Changes in Medical Student's Thesis: An Evaluation of Contributing Factors, *Pejouhandeh Quarterly Research Journal*, Vol. 4, No.14, pp. 105-97. (Persian)

Radafshar, G; Sobhani, AR; Sadegh, F 2010, Survey the Attitudes towards Thesis Writing Process among Students of Guilan University of Medical Sciences, *Journal of Guilan University of Medical Sciences*, Vol.19, No.74, pp. 97-86. (Persian)

The attitude of medical students towards the criteria for selection of supervisor attendance and Dissertation topic in Shahid Beheshti University of Medical Science

Hamid Derakhshanfar¹

Ali Shahrami¹

Hamidreza Hatam abadi¹

Afshin Amini^{1*}

Eisa Sharifi²

¹ Faculty member of , Shahid beheshti University of medical sciences, Tehran, Iran

² Medical Doctor, Shahid Beheshti University of medical sciences

Abstract:

Determining medical students' attitudes towards the topic selection and choosing the supervisor can be helpful in assisting programmers to better reform and promote the level of research in the field of health in the country. The goal of this study is the investigation of criteria which medical students of Shahid Beheshti University of Medical Sciences select for choosing the thesis topic and supervisor. In this descriptive-analytical study, 123 medical students that most of them being in the internship stage were surveyed. Data gathering tool was a questionnaire. Data were analyzed by using Chi-square test or Fisher's exact test with SPSS software. 65.9% of students disinterest to dissertation writing. The most prevalent criterion for choosing the thesis topic and supervisor of students was "uncomplicated and short-term topic" and "cooperator supervisor for finishing dissertation". Interest to dissertation writing, time of the topic selection by students and topic selection by students themselves were factors influenced students' attitudes. Majority of medical students want to finish their dissertations as soon as possible. Disinterest to dissertation writing, military services and residency exam are some reasons of this fact. Financial and spiritual supports and making basic changes in planning of medical education, military service and residency exam has positive influence on the attitudes of medical students and improve the quality of their dissertations.

Key words: Topic, Dissertation, Supervisor, Medical student.

***Corresponding Author:** Associate Professor, emergency medicine, Imam hosein hospital, Shahid Beheshti University of medical sciences

Email: aminidrafshin@yahoo.com